

The logo of Kotka is a blue circle. Inside the circle, the words "CITY BY THE SEA" are written in white, uppercase letters along the top arc. In the center, the word "KOTKA" is written in large, bold, white, uppercase letters. Along the bottom arc, the word "MERIKAUPUNKI" is written in white, uppercase letters.[illegible]

Sisällysluettelo

ALUKSI	3
1. TAUSTA OSALLISUUDEN KEHITTÄMISEEN KOTKASSA.....	4
1.1. Osallisuus kaupunkistrategiassa	4
1.2. Osallisuus lainsäädännössä	6
2. OSALLISUUSKYSELY JA VUOROVAIKUTUS	6
2.1. Kyselyn toteutus	6
2.2. Kyselyn tulokset	6
3. NYKYTILANNE	7
4. ERI ASUKASRYHMIEN OSALLISUUS	9
5. JÄRJESTÖYHTEISTYÖ, VERKOSTOT JA KUMPPANUUS	11
6. OSALLISUUDEN PERIAATTEET	12
7. TOIMENPITEET	13
7.1. Tieto-osallisuus	14
7.2. Suunnitteluosallisuus.....	15
7.3. Päätöksenteko-osallisuus.....	17
7.4. Toimintaosallisuus	19
8. OSALLISUUDEN ARVIOINTI JA MITTAAMINEN	21
LÄHTEET JA LISÄTIEDOT	24

Kotkan kaupungin osallisuusohjelman valmistelusta on vastannut
osallisuuskoordinaattori Salla Piipari-Huovila

Kuvitus: Nunu Halmetoja / RIIMURAAMI

ALUKSI

Osallisuus on mahdollisuutta ilmaista mielipiteitään ja näkemyksiään, vaikuttaa päätöksentekoon ja saada aikaan muutosta. Osallisuuteen liittyvät kokemukset yhteisöön kuulumisesta ja omasta merkityksestä yhteisön jäsenenä.

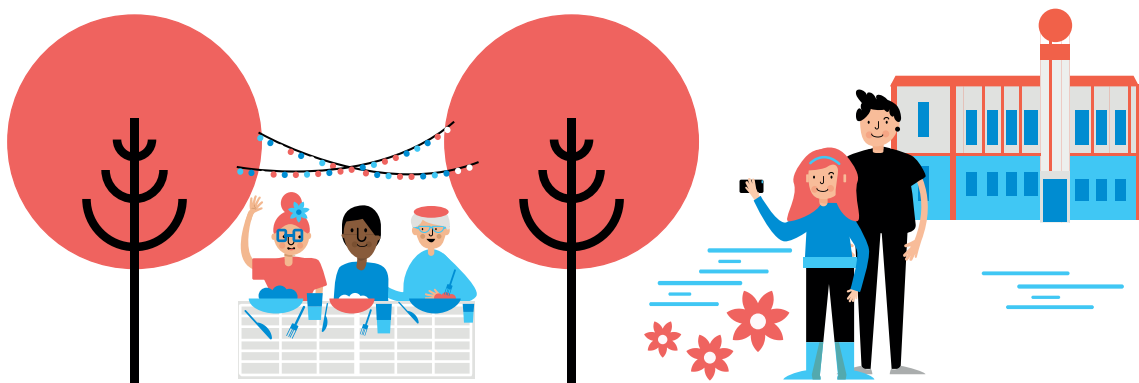
Osallisuutta vahvistava toiminta voi olla hyvin monenlaista osallistumista yhteiseen tekemiseen!

Kotkan kaupunki on kaupunkistrategiassaan Kotka 2025 asettanut tavoitteet kotkalaisten yhteisöllisyyden ja osallisuuden edistämiseksi. Tavoitteena on, että kaunis Pohjolan puistopääkaupunkimme on kaikkien Yhteinen Kotka, jossa halutaan elää ja voida hyvin. Osallistuminen ja osallisuus luovat hyvinvointia tuomalla merkitystä ja sisältöä asukkaiden elämään. Nyt käsillä olevassa osallisuusohjelmassa esitetään ne toimenpiteet, joilla kotkalaisten osallisuutta voidaan vahvistaa sekä periaatteet, joilla osallisuutta Kotkassa toteutetaan.

Ohjelma pohjautuu syksyllä 2019 toteutetun osallisuuskyselyn tuloksiin sekä lukuisten vuorovaikutustilaisuuksien palautteeseen, joissa kyselyn tuloksia on käsitelty ja osallisuuden teemasta keskusteltu. Kysely oli osoitettu kaikille kuntalaisille ja kyselyyn vastasi yli 1 000 kotkalaista edustaen eri ikäryhmiä.

Tässä osallisuusohjelmassa kuvataan jo olemassa olevat käytännöt ja toimintamallit sekä tuodaan esille myös uusia toimenpiteitä kuntalaisten osallisuuden vahvistamiseksi. Osallisuusohjelman tavoitteena on antaa kotkalaisille lupaus siitä, kuinka Kotkan kaupunki vahvistaa asukkaiden mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa kaupungin asioiden, päätösten ja palveluiden valmisteluun ja kaupungin toimintaan. Ohjelman on tarkoitus toimia myös Kotkan kaupungin henkilöstön oppaana, jotta avoimempi ja asukkaita huomioivampi toimintakulttuuri saadaan juurrutettua kaupungin eri vastuualueille ja kotkalaisten osallisuuden mahdollistamisesta tulee luonteva osa jokapäiväistä toimintaa.

Muuttuvassa toimintaympäristössä osallisuusohjelmaa on syytä tarkastella ja päivittää säännöllisesti esimerkiksi kaupunkistrategian päivittämisen tai uudistamisen yhteydessä. Osallisuusohjelman toteutumista arvioidaan Kotkan kaupunkistrategian seurannan yhteydessä. Yksittäisten toimenpiteiden etenemistä seurataan eri vastuualueiden edustajista koostuvassa Avoin hallinto ja osallisuus -työryhmässä, joka on toiminut myös ohjausryhmänä osallisuusohjelman laatimisessa. Ohjelman valmistelusta on vastannut Kotkan kaupungin osallisuuskoordinaattori.

1. TAUSTA OSALLISUUDEN KEHITTÄMISEEN

KOTKASSA

1.1. Osallisuus kaupunkistrategiassa

Kotka 2025 -kaupunkistrategia hyväksyttiin kaupunginvaltuuston kokouksessa 14.5.2018. Viimeisin päivitys strategiaan tehtiin kaupunginvaltuustossa 11.11.2019.

Kotkan kaupunkistrategia tehtiin avoimesti ja yhteisöllisesti. Kaupunkilaiset osallistuivat aktiivisesti keskusteluun Kotkan tulevaisuudesta ja eri ryhmille järjestettyihin työpajoihin ja kyselyihin kevään 2018 aikana. Kotkan avoin ja osallistava strategiatyö palkittiin samana vuonna kunniakirjalla Vuoden Strategiateko-kilpailussa, jonka järjestää Suomen Strategisen Johdamisen Seura (SSJS).

Kotkan kaupunkistrategian kärjet (poijut) ovat

Oppiva ja yrittävä Kotka – Koulutuksen, elinikäisen oppimisen ja yrittämisen kaupunki

Upean elinympäristön Kotka – Ensiluokkaisen elinympäristön, kulttuurin ja tapahtumien kaupunki

Yhteinen Kotka – Yhdessä tekemisen ja hyväntuulisten kohtaamisten kaupunki

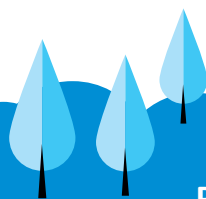
eKotka – Digitaaliset ratkaisut palvelevat asukkaita, yrityksiä, vierailijoita ja e-kotkalaisia maailmalla

Kotka 2025 -kaupunkistrategia löytyy kokonaisuudessaan www.kotka.fi/strategia.

Yhteinen Kotka -poijun tavoitteena on, että asukkaiden osallistuminen ja omaehtoinen tekeminen on helppoa ja kaupunkiympäristö tukee yhteisöllisyyttä. Vuoropuhelun päätöksentekijöiden, viranhaltijoiden ja asukkaiden kesken tulisi olla vilkasta ja avointa. Näihin strategiaan tavoitteisiin kytkeytyvät palvelulupaukset toimivat tämän osallisuusohjelman punaisena lankana.

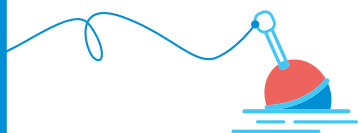
STRATEGISET TAVOITTEET	MITTARIT	PALVELULUPAUKSET
7. Asukkaiden osallistuminen ja omaehtoinen tekeminen on helppoa.	<i>Osallisuuden kokemus</i> <i>Äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa</i>	• Kehitämme yhteisöllisyyttä tukevia toimintamalleja yhdistyksille, ryhmille ja alueille mm. kaupunkilaisten ideoita ja toimintaa sekä opiskelijoiden liikunta ja kulttuurimahdollisuuksia tukien • Kokeilemme rohkeasti uusia kuntalaisten vaikuttamismahdollisuuksia • Tarjoamme tiloja asukkaiden toimintaan ja luomme toimivat varausjärjestelmät • Lisäämme eri kieli- ja kulttuuritaustaisten ja valtaväestön kanssakäymistä
8. Kaupunkiympäristö tukee yhteisöllisyyttä.	<i>Viihtyminen julkisissa tiloissa</i>	• Luomme Kotkansaaren, Länsi-Kotkan ja Karhulan keskustojen kaupunkimaisen alueen kehittämisohjelmat yhdessä asukkaiden kanssa • Kannustamme kyläyhdistyksiä yhteisölliseen toimintaan asumisviihtyisyyden lisäämiseksi • Kehitämme julkisia tiloja hyödyntämällä kansainvälistä osaamista ja verkostoja • Lisäämme ihmisiä yhteen kokoavia paikkoja ja hyödynnämme niitä omassa toiminnassamme
9. Vuoropuhelu päätöksentekijöiden, viranhaltijoiden ja asukkaiden kesken on vilkasta ja avointa.	<i>Luottamus kunnan päätöksentekoon</i> <i>Henkilöstön tyytyväisyys</i>	• Lisäämme vuoropuhelua eri osapuolten välillä, mm. päätöksentekijät, henkilöstö, asukkaat, yritykset ja muut sidosryhmät • Johdamme avointa ja läpinäkyvää työ- ja toimintakulttuurin muutosta • Panostamme hyväntuuliseen ja keskustelevaan asiakaspalveluun

Myös eKotka poijusta löytyy tavoitteita erityisesti digitaalisen osallisuuden edistämiseksi. eKotka tarjoaa asukkaille, yrittäjille ja matkailijoille sekä kaikille e-kotkalaisille vuorovaikutusta, yhteisöllisyyttä ja joustavia palveluja.

STRATEGISET TAVOITTEET

eKotka tarjoaa asukkaille, yrittäjille ja matkailijoille sekä kaikille ekotkalaisille vuorovaikutusta, yhteisöllisyyttä ja joustavia palveluja.

MITTARIT

Digitaalisuusaste

Asiakaskokemus

PALVELULUPAUKSET

- **Hyödynnämme digitaalisia keinoja ja välineitä** kohtaamisen ja vuoropuhelun tukemiseen

- **Viestimme** oikea-aikaisesti ja kohdennetusti, monikanavaisesti ja eri ryhmiä palvellen

- **Ylläpidämme** nykyaikaisia interaktiivisia verkkosivuja ja palautekanavia

- **Luomme sujuvia palveluita ja asiointia**, mm. tilanvaraus, kulunvalvonta, verkkokauppa ja maksaminen, saatavuus 24/7

- **Luomme eKotka kuntalaisuusympäristön** (esim. Kotka-appi) joka mahdollistaa myös "etä-kotkalaisten" kiinnittymisen kotisatamaan

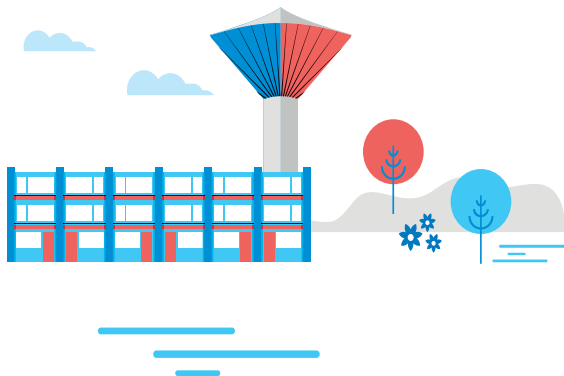

1.2. Osallisuus lainsäädännössä

Kuntalaisten osallisuudesta säädetään kuntalaissa (410/2015). Kuntalain 22 §:n mukaan kunnan asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on oikeus osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan. Valtuuston on pidettävä huolta monipuolisista ja vaikuttavista osallistumisen mahdollisuuksista. Käytännössä kunnat saavat siis itse päättää toimintatavoistaan, mutta lainsäätäjällä on halunnut tuoda esille keinot, joilla erityisesti voidaan edistää kuntalaisten osallistumista ja vaikuttamista:

1. järjestämällä keskustelu- ja kuulemistilaisuuksia sekä kuntalaisraateja;
2. selvittämällä asukkaiden mielipiteitä ennen päätöksentekoa;
3. valitsemalla palvelujen käyttäjien edustajia kunnan toimielimiin;
4. järjestämällä mahdollisuuksia osallistua kunnan talouden suunnitteluun;
5. suunnittelemalla ja kehittämällä palveluja yhdessä palvelujen käyttäjien kanssa;
6. tukemalla asukkaiden, järjestöjen ja muiden yhteisöjen oma-aloitteista asioiden suunnittelua ja valmistelua.

Kuntalain (410/2015) lisäksi osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet huomioidaan laajasti myös muussa lainsäädännössämme.

2. OSALLISUUSKYSELY JA VUOROVAIKUTUS

Osallisuusohjelma perustuu syksyllä 2019 toteutettuun osallisuuskyselyyn ja laajaan vuorovaikutukseen eri sidosryhmien kanssa.

2.1. Kyselyn toteutus

Osallisuusohjelmatyön ohjausryhmänä on koko prosessin ajan toiminut Kotkan kaupungin Avoin hallinto ja osallisuus -työryhmä, joka koostuu eri vastuualueiden edustajista.

Vuorovaikutussuunnitelman mukaisesti osallisuuskyselyä tiedotettiin kaupungin tiedostuskanavissa ja erilaisissa tilaisuuksissa. Myös paperinen kysely oli mahdollista täyttää. Kysely saatteineen toimitettiin myös yhdistyksille, yrityksille ja oppilaitoksille omille sidosryhmille jaettavaksi. Kysely jaettiin myös kaupungin työntekijöille ja luottamushenkilöille sekä varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen yksiköihin, joissa opettajia ja varhaiskasvatuksen henkilöstöä rohkaistiin ottamaan osallisuuden teemaa esille lasten ja nuorten kanssa ikätasoisesti. Nuorisotoimi täytti kyselyä nuorisotiloissa yhdessä nuorten kanssa.

2.2. Kyselyn tulokset

Osallisuuskysely oli osoitettu kaikille kuntalaisille ja siihen vastasi 1 027 kotkalaista. Vastauksia saatiin kaikista ikäryhmistä ja aktiivisimpia vastaajia olivat 31-60 -vuotiaat naiset. Kotkan kaikista postinumeroalueista saatiin vastauksia, mutta eniten vastattiin Kotkansaarella ja Karhulan keskustassa.

Osallisuuskyselyn tulokset löytyvät kokonaisuudessaan www.kotka.fi/osallistu.

Kaupungin toiminnoista vastaajia kiinnostivat eniten tapahtumat, liikuntapalvelut, kulttuuripalvelut, joukkoliikenne sekä kadut, puisto ja kunnossapito. Lähes 84 %:a vastaajista kaupungin tapahtumat, uutiset tai palvelut kiinnostivat kohtalaisesti tai paljon.

Kyselyssä tiedusteltiin millä tavalla asukkaat haluavat osallistua ja vaikuttaa kaupungin asioihin. Vastaukset vaihtelivat ikäryhmittäin, mutta esiin nousivat osallistuminen mobiilisovelluksen kautta, palautteen antaminen sähköisen järjestelmän kautta, kyselyihin vastaaminen, osallistuminen tapahtumiin ja äänestäminen kuntavaaleissa.

Tärkeimpänä osallistumisessa koettiin se, että asukkaat saivat tiedon osallistumismahdollisuuksistaan juuri heille sopivalla tavalla. Kysyttäessä tavoista, joilla asukkaat toivoisivat heille viestittävän, vaihtelivat ikäryhmittäin. Nuorilla korostuivat erilaiset somekanavat, muissa ikäryhmissä nousivat esiin ilmoittelu Facebookin kautta tai verkkosivuilla, mutta myös ilmoitukset ilmaisjakelulehdissä.

Suurimpana esteenä osallistumiselle nähtiin ajan puute. Toiseksi suurin este oli kokemus siitä, ettei osallistumisella ole väliä. Vuorovaikutustilaisuuksien palautteessa selvisi kokemus asukkaiden pettymyksestä siitä, että ovat vastanneet kyselyyn ja sillä ei ole ollut mitään merkitystä. Yhtenä osallisuuden periaatteena onkin, että aina osallisuustoimenpiteitä (esim. kysely) suunniteltaessa on pohdittava keinot, joilla voidaan varmistaa, että asukas saa tiedon siitä, miten hänen osallistumisensa on vaikuttanut asiaan. On varmistettava, että myös kaupungin palautejärjestelmä toimii.

Vuorovaikutustilaisuuksissa saatiin myös paljon konkreettisiakin ehdotuksia osallisuuden edistämiseksi Kotkassa. Asukasiloja toivottiin säännölliseksi osaksi kaupungin toimintaa. Tilaisuuksissa tuotiin myös esille kyselyssäkin osallistumisen esteeksi koettu ajan puute ja tähän pohdittiin yhdeksi ratkaisuksi osallistumisen mahdollistamista myös sähköisiä viestintävälineitä hyödyntäen. Esimerkiksi asukasiloja toivottiin striimattavan ja laitettavan kaupungin Youtube-kanavalle, josta asukkaat voisivat niitä käydä katsomassa kun siihen on sopiva hetki.

Osallisuuskyselyn tuloksia on esitelty ja osallisuuden teemasta on käyty keskustelua lukuisissa tilaisuuksissa joulukuun 2019 ja maaliskuun 2020 välisenä aikana. Vaikuttamistoimielimistä osallisuudesta on keskusteltu vammaisneuvoston, ikäihmisten neuvoston ja nuorisovaltuuston kanssa. Kuntalaisia kutsuttiin osallisuuden äärelle neljässä asukasillassa ja luottamushenkilöorganisaation osalta tuloksia esiteltiin kaupunginhallitukselle ja elinvoimalautakunnalle. Lisäksi asiasta keskusteltiin kaupungin johtavien viranhaltijoiden johtajakokouksessa ja yhdistystoimijoille Kumpunuustalo Viikarilla.

Ennen kaupunginhallituksen ja kaupunginvaltuuston käsittelyä osallisuusohjelman luonnos tuotiin vammaisneuvoston, ikäihmisten neuvoston, nuorisovaltuuston, elinvoimalautakunnan, hyvinvointilautakunnan ja kaupunkirakennelautakunnan käsiteltäväksi. Lausuntoa luonnoksesta pyydettiin myös valtuustoryhmiltä ja lisäksi luottamushenkilöille järjestettiin kolme verkkotilaisuutta osallisuusohjelmasta. Myös kuntalaisilla oli mahdollista kommentoida osallisuusohjelmaa verkossa tai paperilla ja kommentointia pyydettiin myös kaupungin esimiehiltä. Saadun palautteen perusteella osallisuusohjelman luonnokseen tehtiin useita muutoksia.

3. NYKYTILANNE

Kotkan kaupungilla on tällä hetkellä jo monenlaisia osallisuutta edistäviä hyviä käytäntöjä, joilla kuntalaisia aktivoidaan osallistumaan kaupungin asioiden valmisteluun ja päätöksentekoon. Eri vastuualueet ovat arvioineet omaa toimintaansa myös osallisuuden näkökulmasta ja esimerkiksi kevään 2020 kulttuurisuunnitelmassa käsitellään laajasti myös osallisuutta kulttuuripalveluissa. Koko kulttuurisuunnitelma 2020 - 2025 on luettavissa www.kotka.fi/kulttuurisuunnitelma.

Kotkan kirjastot tarjoavat lukuisia julkisia, maksuttomia ja monipuolisesti varusteltuja kokoontumistiloja. Vuonna 2019 kirjaston tiloja käytti 223 eri toimijaa, joista yhdistyksiä ja yhteisöjä oli 160. Tiloja on hajautetusti eri puolilla kaupunkia - Kotkansaaren lisäksi myös Karhuvuoressa ja Karhulassa, joissa tilat ovat käytettävissä myös omatoimikirjaston aukioloaikoina, iltaisin ja viikonloppuisin. Karhuvuoressa etenkin nuoret käyttävät kirjastoa kokoontumistilana, ja pääkirjastossa sekä Karhulassa kirjaston lehtilukusalit koaavat ikääntyneet päivittäin yhteen. Kirjastot tukevat myös digitaalista osallisuutta tarjoamalla laitteita ja tukea niiden käyttöön. Kirjastoissa on 57 erilaista asiakkaiden käytössä olevaa digilaitetta, ja digiopastusta tarjottiin vuonna 2019 lähes 1 500 kaupunkilaiselle.

Kaupunkikehityksen ja viestinnän toimintayksikkö vastaa osallisuuden edistämisestä mm. viestinnän keinoin. Avoimuudella, vuorovaikutuksella ja aktiivisella viestinnällä luodaan kestävä luottamus poliittisten päättäjien, henkilöstön ja kaupunkilaisten välille. Yrittäjät ja yrittäjyys nähdään tärkeänä osana kaupunkikonaisuutta ja myös yrittäjien osallisuutta kaupungin toiminnan suunnittelussa ja kehittämisessä toteutetaan esimerkiksi kaupungin järjestämissä yrittäjätapaamisissa. Yrittäjätapaamisiin osallistujat saavat tietoa kaupungin ajankohtaisista asioista, voivat tuoda esille yrittäjiä kiinnostavia aiheita ja keskustella näistä kaupungin edustajien kanssa. Yrittäjien osallisuus ja vuoropuhelu yritysten kanssa korostuvat myös vuonna 2021 valmistuvassa Kotkan kaupungin vetovoima- ja yrittäjyysohjelmassa.

Kaupunkisuunnittelu saa usein positiivista palautetta hyvin asukaslähtöisestä toiminnasta mm. kaavoituksen yhteydessä. Lakisääteiden vuorovaikutuksen lisäksi kaupunkisuunnittelussa toteutetaan eri tavoin kuntalaisten kuulemista heidän asuinympäristöään koskevista asioista.

Kotkan varhaiskasvatuksessa on useita osallisuutta edistäviä toimintamalleja ja hankkeita mm. vuorovaikutuksellinen pienryhmäpedagogiikka, tarinallinen leikki, tutkiva toiminta, käsitekartta- tai aikajanatyöskentely, lasten kokoukset, Tuumaustaukko-menetelmä ja lasten haastattelu ennen vasu-keskustelua. Lisää toimintamalleista ja hankkeista löytyy www.kotka.fi/vaka-kehittamishankkeet.

Kotka tekee kehittämistyötä myös Unicefin lapsiystävällinen kunta -mallin osalta ja tavoittelee Lapsiystävällinen kunta- tunnustusta. Myös opiskeluhooldotyötä kehitetään yhteisöllisyyttä tukevasti tarjoamalla mahdollisuuksia osallistua ja vahvistamalla dialogisia työtapoja.

Kotkan peruskouluissa ja lukioissa koulutyö järjestetään osallisuuden näkökulmasta siten, että sen perustana on oppilaiden osallisuus ja kuulluksi tuleminen. Kouluissa työskentelevien aikuisten osana on huolehtia siitä, että oppilaat saavat kokemuksia yhteistyöstä ja demokraattisesta toiminnasta omassa opetusryhmässä, koulussa ja sen lähiympäristössä sekä erilaisissa verkostoissa. Pyrkimyksenä on, että jokainen oppilas Kotkan kouluissa tietää, miten koulun yhteisiin asioihin voi vaikuttaa, kokee, että heidän mielipiteensä ovat tärkeitä koulutyötä suunniteltaessa, toteutettaessa ja arvioitaessa sekä tuntee, että heitä aidosti kuunnellaan ja heille ollaan läsnä koulupäivän aikana.

Oppilaiden osallisuus tarkoittaa mahdollisuutta vaikuttaa mm. omaan oppimisprosessiin, luokan ja koulun toiminnan suunnitteluun ja toiminnan arviointiin ja itse toteutukseen. Kotkan peruskouluissa ja lukioissa on oppilaiden ja opiskelijoiden osallisuutta vahvistavia rakenteita, joista oppilas- ja opiskelijakuntatoiminta on keskeinen. Oppilaskuntien ohjaaville opettajille on osoitettu työaika. Oppilaskuntien lisäksi Kotkan kouluissa on myös muita lasten ja nuorten osallisuutta vahvistavia rakenteita ja toimintamuotoja, joiden kautta oppilailla on mahdollisuus vaikuttaa oman koulun ja luokan arkeen tai vaikkapa kouluruokailun kehittämiseen. Erityisesti perusopetuksessa osallisuus oman luokan kontekstissa on merkittävä osallisuuden kokemisen muoto. Myös koulun kerhotoiminta on osallisuuden näkökulmasta merkittävää.

Parhaillaan Kotkassa valmistaudutaan eri toimialojen yhteistyönä vuonna 2020 käynnistyvään lasten ja nuorten harrastamisen Suomen mallin.

Peruskoulujen ja lukioiden yhteistyö huoltajien kanssa vahvistaa huoltajien osallisuuden kokemusta. Vanhempainyhdistysten kautta vanhemmilla on mahdollisuus vahvistaa osallisuuttaan koulujen toiminnassa ja vanhempaintoimikunta osallistuu yhteisöllisen oppilashuoltotyöryhmän työskentelyyn yhdessä oppilaskunnan kanssa. Yhteistyö koulujen henkilökunnan, oppilaiden ja huoltajien välillä on erittäin tärkeää ja sitä edistetään mm. erilaisien kyselyn ja kartoitusten avulla, yhteisissä suunnittelupalaverissa, yhteisissä teemapäivissä, arviointiviikolla, vanhempainilloissa ja kodin ja koulun päivässä.

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu XAMK:issa Kotkan kampuksilla opiskelevien nuorten osallisuuden kokemukseen on myös kiinnitettävä erityistä huomiota. Vipunen -tilastopalvelun mukaan Kymenlaaksossa XAMKissa opiskelleista 53,5 % on vuoden kuluttua valmistumisestaan sijoittunut opiskelumaakuntaan. 18 maakunnan vertailussa Kymenlaakso sijoittuu yhdenneksitoista. Osallisuuden kokemuksen vahvistuksessa kiinnostus opiskelupaikkakunnalle jäämiseen voisi vahvistua, mikä lisäisi pitovoimaa ja toimisi vetovoimatekijänä mm. kansainvälisille opiskelijoille, joiden määrän lisääminen on tavoitteena.

Nuorisotyön osalta osallisuus on läpileikkaavana koko vastuualueen toiminnassa. Esimerkiksi nuorisotiloissa nuorilla on mahdollisuus vaikuttaa tapahtumiin ja hankintoihin. Talokokouksissa päätetään yhdessä yhteisistä asioista ja säännöistä.

Liikuntapalvelut kerää säännöllisesti palautetta palveluistaan ja on järjestänyt mm. asiakas- ja käyttäjätilaisuuksia (uimahallikäyttäjät ja seurat), joissa käyttäjät pääsevät suoraan vaikuttamaan ja osallistumaan. Liikuntapalvelut pitää yllä viikoittaista tyytyväisyyskyselyä uimahalleilla, johon saadaan yli 2 000 vastausta viikoittain.

Teknisillä palveluilla puolestaan on käytössään toimiva palautekanava. Teknisten palvelujen toimet yhteisöllisyyden tukemisessa sisältävät ajatuksen koetun turvallisuuden tunteesta osana hyvinvointia, jota vahvistaa toimintakyky häiriötilanteissa. Vastuualueen toimintaan otetaan mukaan tarkoitusta tukevia yhdistyksiä tai osuuskuntia.

Hyvinvoinnin ja terveyden vastuualueella osallisuuden parissa työskentelee osallisuuskoordinaattori. Osana kuntalaisten hyvinvoinnin edistämistä koordinaattori vastaa kaupungin vapaaehtoistoiminnan koordinoimisesta sekä järjestöyhteistyön ja osallisuuden poikihallinnollisesta kehittämisestä. Koordinaattori on mukana myös mm. kaavoituksen vuorovaikutuksen suunnittelussa ja toteuttamisessa. Vastuualue on aktiivisesti mukana eri hankkeissa kuten Ikäinstituutin Yhdessä kotikulmilla -hankkeessa, jonka tavoitteena on aktivoida taloyhtiöiden asukastoimintaa ja lisätä yhteisöllisyyttä sekä vähentää yksinäisyyttä.

Vastuu osallisuuden edistämisestä ohjelmassa kuvattujen toimenpiteiden avulla kuuluu koko kaupunkiorganisaatiolle. Eri vastuualueiden edustajista koostuva Avoin hallinto ja osallisuus -työryhmä arvio säännöllisissä kokouksissaan toimenpiteiden etenemistä.

Kaupungin henkilöstö on avainasemassa osallisuusohjelman jalkauttamisessa. Ohjelman laatimisvaiheessa valmisteluun ovat osallistuneet vastuualueiden esimiehet ja toimenpiteiden toimivuutta ja vaikuttavuutta arvioidaan yhteistyössä mm. asiakasrajapinnassa toimivan henkilöstön kanssa. Ohjelmakaudella selvitetään myös henkilöstön osallisuusosaamista. Samalla kun osallisuuskäytäntöjä vahvistetaan, huolehditaan siitä, että henkilöstön osaamista vahvistetaan. Henkilöstölle tarjotaan koulutusta ja suunnitellaan yhdessä toisia tukien tilaisuuksia sekä tutustutaan uusiin osallistumismenetelmiin ja niiden mahdollisuuksiin mahdollistaa osallisuutta eri vastuualueiden toiminnassa.

4. ERI ASUKASRYHMIEN OSALLISUUS

Jokaisella kotkalaisella tulee olla yhdenvertaiset mahdollisuudet osallistua. Yhtenä tavoitteena osallisuusohjelman laatimisessa oli käydä vuoropuhelua eri asukasryhmiä edustavien tahojen ja asukkaiden kanssa ja selvittää mitkä asiat ovat tärkeitä juuri heidän osallisuudessaan. Monet osallisuusohjelman toimenpiteistä koskevat kaikkia kaupungin asukasryhmiä, mutta eri asukasryhmien osallisuuteen liittyvät erityispiirteet ja reunaehdot on tunnistettava toimintaa ja palveluja suunniteltaessa, jotta osallisuuteen voidaan tarjota aidosti mahdollisuus.

Lainsäädäntö velvoittaa kunnat **lasten ja nuorten osallisuuteen**. Lainsäädännön mukaan lasten ja nuorten tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti. Lasten ja nuorten osallisuudesta säädetään perustuslaissa, kuntalaissa, nuorisolaissa, perusopetuslaissa, lukiolaissa ja YK:n lasten oikeuksien sopimuksessa.

Lapset ja nuoret ovat parhaita asiantuntijoita heitä koskevista asioista. Lapsille ja nuorille on tarjottava mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa heille itselleen tärkeisiin asioihin. **Kaupungin tuleekin ottaa rohkeasti lapset ja nuoret mukaan palvelujen suunnitteluun, toteuttamiseen ja kehittämiseen.** Käytössä tulee olla erilaisia lapsi- ja nuorisolähtöisiä menetelmiä, joilla tarjotaan osallisuuden mahdollisuuksia.

Nuorisovaltuuston kanssa käytiin läpi osallisuuskyselyn tuloksia ja keskusteltiin, miten nuorten osallistumismahdollisuuksia Kotkassa voitaisiin parantaa. Erityisenä esteenä tuotiin esille aikuisten asenneongelma nuorten vaikuttamiseen. Nuoret kokivat, että heidän mielipiteensä eivät olleet tasa-arvoisia aikuisten mielipiteiden kanssa. Ongelmana nähtiin myös nuorten puutteelliset tiedot vaikuttamismahdollisuuksistaan. Tähän asiaan on kuitenkin nuorisovaltuustolla hyvät mahdollisuudet tuoda parannusta toiminnallaan. Nuorisovaltuusto haastaa yhteistyötoimijat asennemuutokseen ja vastavuoroisuuteen niin, että toimijoilla on aito valmius myös vastaanottaa avoimin mielin nuorten ajatukset ja ideat.

Nuoret kokivat, että vaikuttamisen ja osallistumisen tulisi olla helppoa, hauskaa ja mukaansa tempaavaa. Nuoret voisivat esimerkiksi olla mukana tekemässä vaikkapa kaupungin nuorille kohdennettua some-markkinointia, jotta siitä saataisiin nuoria kiinnostavaa. Nuoret kokivat tärkeäksi myös palautteen antamisen mahdollisuuden ja keskustelutilaisuudessa nouseville lukuisia asioita kaupungin toiminnassa, joihin nuorisovaltuuston jäsenet toivoisivat kehittämistä.

Myös vammaisten henkilöiden osallisuuden vahvistamisessa on huomioitava erilaisia näkökulmia osallisuustoimenpiteitä suunniteltaessa ja toteutettaessa. YK:n vammaisyleissopimus korostaa ihmisten oikeutta täysimääräiseen osallistumiseen ja osallisuuteen yhteiskunnassa. Vammaisten ihmisten yhdenvertaisen osallistumisen ja osallisuuden toteutuminen tulee huomioida kaikilla elämän ja yhteiskunnan osa-alueilla, myös päätöksentekoprosesseissa.

Kotkan kaupungin vammaispalvelut on siirretty Kym-soten järjestettäväksi vuoden 2019 alusta, mutta on monia asioita, joihin Kotkan kaupunki voi toiminnallaan vaikuttaa vammaisten henkilöiden osallisuutta vahvistavasti.

Kaupungissa toimii **vaikuttamistoimielimenä vammaisneuvosto**, joka tuo yhteen vammaisten henkilöiden, heidän omaistensa ja vammaisjärjestöjen asiantuntijuuden kaupungin toiminnan tueksi. Kuntalain mukaan vammaisneuvostolle on annettava mahdollisuus vaikuttaa kunnan toiminnan suunnitteluun, valmisteluun ja seurantaan asioissa, jotka liittyvät vammaisten hyvinvointiin, terveyteen, osallisuuteen elinympäristöön, liikkumiseen, päivittäisistä toiminnoista suoriutumiseen tai palveluihin.

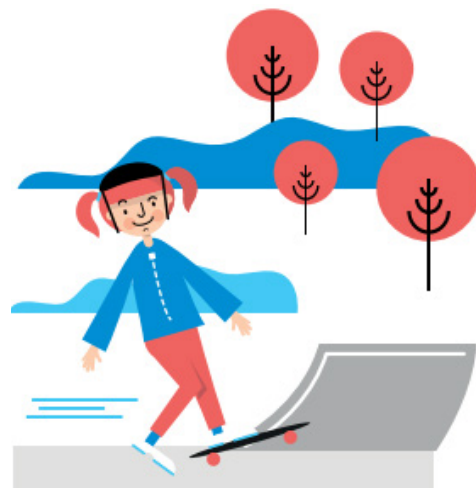
Esteettömyys ja saavutettavuus ovat tärkeitä edellytyksiä vammaisten henkilöiden osallisuuden mahdollistamisessa. Kotkan kaupungin esteettömyystyöryhmä kokoontuu säännöllisesti ja tekee aktiivisesti aloitteita ja ehdotuksia esteettömyysasioiden parantamiseksi Kotkassa. Esteettömyyden tulisi kaikessa kaupungin suunnittelussa olla ajattelutapa eikä sitä tulisi nähdä erityisjärjestelynä.

Euroopan parlamentin ja neuvoston **saavutettavuusdirektiivi (2016) edistää kaikkien yhdenvertaista pääsyä digitaalisiin ympäristöihin**. Saavutettavuus vammaisten henkilöiden kohdalla esimerkiksi verkkosivuihin liittyen tarkoittaa sitä, että verkkosivut on luettavissa myös erilaisilla apuvälineillä. Alkuvuodesta 2020 julkaistut Kotkan uudet verkkosivut on saavutettavat.

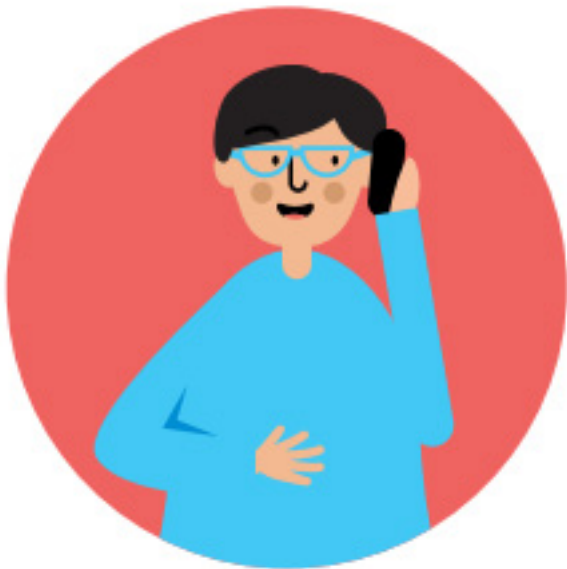
Vammaisten henkilöiden osallisuutta käsiteltiin Kotkan kaupungin vammaisneuvostossa kolmessa kokouksessa. Keskustelussa esiin nostetut vammaisten henkilöiden osallisuutta vahvistavat toimenpiteet löytyvät myös osallisuusohjelman toimenpiteistä.

Keskustelua käytiin myös siitä, miten varmistetaan, että **vammaiset henkilöt ovat mukana heitä koskevien asioiden valmistelussa heti alusta asti ja miten he saavat omia asioitaan käsittelemään**. Vammaisneuvosto jalkautuu säännöllisesti tilaisuuksiin kuntalaisia tapaamaan ja kuntalaisilla on mahdollisuus ottaa yhteyttä vammaisneuvoston jäseniin myös sähköisesti. Kaupungin sisäisessä toiminnassa nähtiin tärkeäksi vammaisneuvoston ja lautakuntien välisen yhteistyön parantaminen. Neuvostossa olevien lautakuntaedustajien rooli koettiin myös merkittäväksi tiedonkulun ja vaikuttamisen näkökulmasta.

Esteettömyysasiat nousivat esille myös ikäihmisten neuvoston kanssa käydyssä vuorovaikutuksessa. Ikäihmisten määrä on kasvamassa Kotkassa ja tämän väestöryhmän osallisuus huomioidaan myös osallisuusohjelmassa. Ikäihmisille esteettömyys ja saavutettavuus korostuvat osallisuuden mahdollistajina. Toisaalta ikäihmiset ovat hyvin heterogeeninen ryhmä, joten tämän asukasryhmän sisällä osallisuuden tarpeet näyttäytyvät erilaisina myös tulevaisuudessa.

Kotkassa osallistumista suunniteltaessa on huomioitava **maahanmuuttajaväestön runsas määrä**. Tällä hetkellä Etelä-Kymenlaaksossa toimii seudullinen maahanmuuttajafoorumi, jonka toiminta ei ole saavuttanut täysimääräisesti asetettuja tavoitteita. Vuonna 2019 foorumin toiminta oli tauolla. Haasteena on, ettei foorumilla ole minkään kaupungin tai kunnan hallinnossa virallisen vaikuttamistoimielimen statusta. Kotkassa maahanmuuttajataustaisia asukkaita on lähes 10 % kaikista asukkaista, joten tämän asukasryhmän osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi on aiheellista nostaa keskusteluun monikulttuuristen asioiden käsittelemistä edistävän toimielimen perustaminen. Maahanmuuttajien asukasillassa tuotiin esille halua vaikuttaa ja seudullisessa maahanmuuttajafoorumissa esiin nousseet hyvät ideat, jotka eivät kuitenkaan edenneet. Lisäksi toimielimeen toivottiin muitakin osallistujia kuin maahanmuuttajia.

5. JÄRJESTÖYHTEISTYÖ, VERKOSTOT JA KUMPPANUUS

Yhdistystoiminta on erittäin merkittävä osa kotkalaisen osallisuutta ja kaupunki onkin sitoutunut edistämään toiminnassaan yhteistyötä, verkostotyöskentelyä ja kumppanuutta eri toimijoiden kanssa. Kaupunki toimii yhdistystoiminnan mahdollistajana tarjoamalla esimerkiksi edullisia tiloja yhdistysten käyttöön (ikäihmisten kokoontumispaikkoina korostuvat mm. Kodintalo ja Kumppanuustalo Viikari) ja myöntämällä yhdistyksille ja järjestöille avustuksia toiminnan tueksi. Järjestöissä on suuri määrä asiantuntemusta, jota kaupungin on entistä paremmin osattava hyödyntää kumppanuustoiminnassa. Esimerkiksi järjestöjen kokemusasiantuntijuus on tärkeä voimavara.

Järjestöjen ja paikallistoimijoiden rooli kaupungin kehittämisessä ja yhteisöllisyyden edistämisessä on merkittävä. Asukkaat, yhdistykset, järjestöt ja seurakit tarvitsevat kuitenkin tukea, rohkaisua ja koordinoitua yhteiseksi hyväksi tekemänsä työnsä onnistumiseksi. Kaupunki kokeilee myös uusia toimintatapoja yhdistystoiminnan tukemiseen. Kumppanuustalo Viikarin kanssa on esimerkiksi järjestetty yhdistyksille mahdollisuuksia esitellä toimintaansa markkinapäivinä Kauppa-keskus Pasaatissa. Liikuntatoimella on myös aktiivista vuoropuhelua seurojen kanssa ja esimerkiksi kulttuuritoimi on järjestänyt yhdistyksille mahdollisuuden saada neuvontaa hankehakemuksien laatimisessa.

6. OSALLISUUDEN PERIAATTEET

YHTEINEN KOTKA

Kotkan kaupungin osallisuuden periaatteet

KAIKILLA ON MAHDOLLISUUS OSALLISTUA	OSALLISUUS ON OSA KAUPUNGIN JOKAPÄIVÄISTÄ TOIMINTAA	OSALLISUUTTA TOTEUTETAAN REILUSTI, ROHKEASTI JA RAKKAUDELLA
Osallisuus on yhdenvertaista ja esteettömyys tukee mahdollisuutta osallistua	Osallisuus on luonteva osa kaupungin jokapäiväistä toimintaa	Uusia kuntalaisten vaikuttamismahdollisuuksia kokeillaan rohkeasti
Verkkopalvelut ovat saavutettavia ja käytössä on selkeä yleiskieli	Henkilöstö on sitoutunut osallisuuden edistämiseen	Asukkaiden, yhdistysten ja erilaisten ryhmien yhteisöllistä toimintaa tuetaan ja mahdollistetaan
Viestintä on oikea-aikaista, kohdennettua, monikanavaista ja eri asukasryhmiä palvelevaa	Kaupungin työ- ja toimintakulttuuri on avointa ja läpinäkyvää	Avoimuutta ja vuoropuhelua eri osapuolten välillä lisätään ja näin kasvatetaan luottamusta kaupungin toimintaan ja päätöksentekoon
Digitaalisia välineitä hyödynnetään yhä useamman kuntalaisen tavoittamiseksi	Henkilöstön osallisuusosaamisesta huolehditaan	Osallisuustoimenpiteitä suunniteltaessa huolehditaan, että kuntalainen saa tiedon osallistumisen vaikutuksista

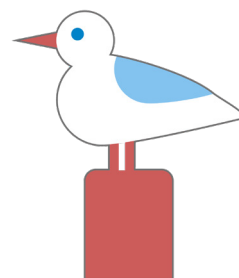

Osallisuuden periaatteet on johdettu Kotkan kaupunkistrategiasta ja täydennetty vuorovaikutustilaisuuksissa tärkeäksi koetuilla ja esiin nostetuilla näkökulmilla.

7. TOIMENPITEET

Osallisuusohjelman toimenpide -osiossa määritellään Kotkan kaupungin toimenpiteet asukkaiden osallisuuden edistämiseksi. Toimenpiteet on jaettu sisäministeriön osallisuusohjelmassa esitettyyn neljään osallisuuden muotoon eli tieto-, suunnittelu-, päätöksenteko- ja toimintaosallisuuteen. Toimenpiteet esitetään tarkemmin kokoavan taulukon jälkeen.

Osallistua voi monella tapaa!

YHTEINEN KOTKA Kotkan kaupungin osallisuuden toimenpiteet

TIETO- OSALLISUUS	SUUNNITTELU- OSALLISUUS	PÄÄTÖKSENTEKO- OSALLISUUS	TOIMINTA- OSALLISUUS
Monipuoliset tiedotuskanavat	Asukas- ja asiakasraadit <i>*uusi</i>	Äänestäminen kuntavaaleissa	Kaupungin tilat
Verkkoviestintä	Kaupunginhallituksen ja kuntalaisten tapaamiset <i>*uusi</i>	Kaupunginvaltuusto	Kohtaamispaikat
Esityslistat ja pöytäkirjat	Kylässä Kotkassa - toimintamalli <i>*uusi</i>	Lautakunnat	Osallistuminen tapahtumiin
Viestintä tapahtumien esteettömyydestä (vammaiskortti.fi)	Osallistuva budjetointi <i>*uusi</i>	Ikäihmisten neuvosto	Talkootyö
Esite esteettömistä tiloista Kotkassa	Kumppanuuspöytä -toimintamalli <i>*uusi</i>	Vammaisneuvosto	Vapaaehtois-toiminta
Vuorovaikutuksen lisääminen	Digitaalisten keinojen ja välineiden kehittäminen <i>*uusi</i>	Esteettömyys -työryhmä	
Asukastilaisuudet	Palautteen antaminen sähköisen järjestelmän kautta	Saaristotoimikunta	
Kaupungin kyselyt	Vaikuttaminen ja mahdollisuus palautteen antoon kaavaprosessin eri vaiheissa	Monikulttuuristen asioiden käsittelemistä edistävä toimielin <i>*uusi</i>	
Valmistelussa olevat kaava-aineistot	Ennakkovaikutusten arviointi	Nuorisovaltuusto	
Asiakaspalvelupiste Ruori		Lasten parlamentti	
		Oppilas- ja opiskelijakuntatoiminta	
		Suora vaikuttaminen	

7.1. Tieto-osallisuus

Tieto-osallisuus käsittää asukkaan oikeuden tiedon saamiseen ja tuottamiseen. Kaupungin toiminnan ja päätöksen teon tulee olla mahdollisimman avointa. Viestinnän on oltava oikea-aikaista ja ymmärrettävää. Tieto-osallisuus liittyy kuntalaisten oikeuteen saada tietoa, kuntalaisten kuulemiseen ja kyselyihin vastaamiseen.

Monipuoliset tiedotuskanavat

- kaupungin uudistetut verkkosivut
- tietoa osallisuusmahdollisuuksista
- kaupungin oma Youtube-kanava (mm. striimatut valtuustokokoukset)
- somekanavat (Facebook, Instagram, Twitter)

Verkkoviestintä

Alkuvuonna 2020 uudistetut Kotkan kaupungin verkkosivut luovat hyvän alustan verkkoviestinnälle ja yhä useammat kaupungin julkaisut löytyvät sähköisinä. Sähköisten palvelujen saavutettavuuteen on kiinnitetty erityistä huomiota ja saavutettavuuden varmistaminen on äärimmäisen tärkeää myös osallisuusmahdollisuuksien varmistamisessa kaikille asukasryhmille

Esityslistat ja pöytäkirjat

Kaikkien Kotkan kaupungin toimielinten esityslistat ja pöytäkirjat löytyvät kaupungin verkkosivuilta www.kotka.fi/paatoksenteko. Samalla sivulla voi käydä tutustumassa ruotsinkielisten toimielinten kokousmateriaaleihin, kaupungin viranhaltijapäätöksiin, kuulutuksiin ja sidonnaisuusrekisteriin. Myös linkki kaupungin Youtube-kanavalla esitettäviin valtuuston kokouksiin löytyy täältä. Valtuuston kokouksia on striimattu vuodesta 2016 lähtien, mutta edelleen kokouksia on mahdollista mennä myös paikan päälle seuraamaan.

Viestintä tapahtumien esteettömyydestä

Kaupungin järjestämissä tapahtumissa ja niihin liittyvässä viestinnässä tulee ilmetä tapahtumien saavutettavuus ja esteettömyys (invapysäköintipaikka, inva-wc, induktiosilmukka). Tiedot tapahtuman ja tapahtumapaikan esteettömyydestä ilmoitetaan vammaiskortti.fi -sivustolle.

Esite esteettömistä tiloista Kotkassa

Kaupungilla tulee olla esite tai listaus tiloista, joissa esteettömyys toteutuu (invapysäköintipaikka, inva-wc, induktiosilmukka).

Vuorovaikutuksen lisääminen

Vuorovaikutuksen lisäämiseen kiinnitetään erityistä huomiota. Opetustoimessa ja varhaiskasvatuksessa vahvistetaan dialogisia työtapoja ja esimerkiksi järjestöyhteistyön syventämiseksi voidaan kokeilla kumppanuuspöytä-toimintamallia. Erätauco on uusi tapa käynnistää ja käydä rakentavaa keskustelua. Sitran kehittämän Erätauon verkkosivuilta löytyy käytännön työkaluja yhteiskunnallisen keskustelun suunnitteluun ja käynnistämiseen, keskustelua tarpeesta sekä vertaistukea muiden oppikokemusten muodossa. www.sitra.fi/eratauco Kotkassa ensimmäinen Erätauco-keskustelu käytiin itsenäisyyspäiviäviikolla 2019 aiheesta Suomi ja suomalaisuus.

Asukastilaisuudet

Kaupungin eri vastuualueet järjestävät vuosittain useita asukastilaisuuksia ajankohtaisista asioista. Asukastilaisuuksista tiedotetaan kaupungin tiedotuskanavissa.

Kaupungin kyselyt

Kotkassa tehdään vuosittain useita kyselyjä, joilla kartoitetaan kuntalaisten mielipiteitä erilaisiin asioihin. Osallisuuskyselyn tulosten mukaan kotkalaiset haluavatkin vaikuttaa ja osallistua juuri kyselyihin vastaamalla ja tämä oli neljänneksi suosituin tapa osallistua ja vaikuttaa (Kotkan kaupungin osallisuuskysely 2019). Kaupungin tuottamaa tutkimustietoa hyödynnetään päätöksenteon ja sen vaikutusten seuraamisen tukena. Asukkaat kokevat osallistumisessaan tärkeäksi, että voivat vastata helposti kaupungin kyselyihin.

Suunniteltaessa kyselyjä on varmistettava, että ne ovat kaikkien saavutettavissa. Sähköisen kyselyn rinnalla on tarjottava mahdollisuutta myös paperisen kyselyn täyttämiseen. Kyselyjä voi antaa täytettäväksi vaikka pa kirjastoihin. Myös kyselyn jakelussa ja viestinnässä on huomioitava erilaiset asukasryhmät.

Valmistelussa olevat kaava-aineistot

Valmistelussa olevat kaava-aineistot ovat nähtävillä Kotkan kaavoituksen nettisivuilla osoitteessa www.kotka.fi/kaupunkisuunnittelu/. Sivulla on nähtävillä meneillään olevat kaavahankkeet ja niihin liittyvät selvitykset ja asiakirjat, vuosittain päivitettävä kaavoituskatsaus, historiallisia kartta-aineistoja sekä ajankohtaiset kaavoitusta koskevat tiedotteet. Sivulla kerrotaan myös kaavoituksen käynnistymisestä ja sen etenemisestä sekä annetaan ohjeita muutoksenhakuun.

Asiakaspalvelupiste Ruori

Asiakaspalvelupiste Ruori on kaupungin asiointipiste, josta kuntalaiset saavat yleistä neuvontaa kaupungin palveluista, paikan päällä tai puhelimitse palvelunumerosta. Ruori sijaitsee kaupungintalon Keskuskadun päädyssä katutasossa. Ruorissa voi ostaa ja ladata Waltti-bussikortin, ostaa Kotka-tuotteita ja hoitaa mm. pyssäköinninvalvontaan liittyviä asioita. Ruori hoitaa myös kaupungin tilavarauksia ja ottaa vastaan yhdistysten avustushakemuksia. Ruorissa voi käyttää maksutonta asiakaspäättettä sähköistä asiointia varten. Ruori palvelee matkailijoita jakamalla esitteitä ja tarjoamalla neuvontaa kaupungin matkailutarjonnasta.

7.2. Suunnitteluosallisuus

Asukas osallistuu kaupungin toiminnan suunnitteluun ja kertoo mielipiteitään. Suunnitteluosallisuuden muotoja on lukuisia kuten asukasraadit, asukas- ja kyläillat, asiakaspalaute ja -kyselyt, sähköiset osallistumiskanavat ja osallistuva budjetointi.

Asukas- ja asiakasraadit *uusi

Asukas- ja asiakasraateja voidaan käyttää kaupungin toiminnan ja palvelujen kehittämisessä. Kuntalaisista kootut raadit voivat toimia tietyn palvelun, hankkeen tai kaupunginosan kehittämistyössä. Raateihin järjestetään erillinen hakumenettely ja työskentely toteutetaan monimuotoisesti.

Kaupunginhallituksen ja kuntalaisten tapaamiset *uusi

Ensimmäinen kaupunginhallituksen ja kuntalaisten tapaaminen järjestettiin helmikuussa 2020 ystävän-päiväkahvien merkeissä Merikeskus Vellamossa. Tavoitteena on järjestää säännöllisesti kaksi kertaa vuodessa tapaamiset, joissa kaupunginhallitus kuuntelee asukkaiden näkemyksiä ajankohtaisiin asioihin ja vastaa asukkaiden kysymyksiin.

Kylässä Kotkassa –toimintamalli *uusi

Keväällä 2020 käynnistettiin Kylässä Kotkassa -toiminta, jossa virkamiehet ja luottamushenkilöt jalkautuvat Kotkan eri kaupunginosiin keskustelemaan asukkaiden kanssa kaupunginosan tai kylän ajankohtaisista asioista.

Osallistuva budjetointi *uusi

Osallistuva budjetointi on talouden ja demokratian yhdistävä toimenpide, jossa asukkaat pääsevät vaikuttamaan yhteisiä verorahoja koskevaan keskusteluun, suunnitteluun ja päätöksentekoon. Suomessa osallistuvan budjetoinnin menetelmää on otettu kunnissa käyttöön enenevässä määrin ja osallistuvan budjetoinnin toimintatapoja on monenlaisia. Kotkassa otetaan vuonna 2021 kokeiluun yksinkertainen malli osallistuvasta budjetoinnista ja kokeilusta saatujen kokemusten perusteella Kotkan omaa toimintatapaa voidaan kehittää.

Osallistuvaa budjetointia pidetään ennen kaikkea menetelmänä, joka takaa kuntalaisten todelliset vaikutusmahdollisuudet. Menetelmä parantaa myös kuntalaisten ja hallinnon välistä vuorovaikutusta, tekee palvelujen tuottamisesta läpinäkyvämpää ja sitouttaa paikallisyhteisöjä oman alueensa asioiden hoitoon.

Kotkan kaupunki aloittaa osallistuvan budjetoinnin nelivaiheisena kokeiluna, joka jakautuu ideointivaiheeseen, työpajavaiheeseen, ehdotusten äänestysvaiheeseen ja toteuttamisvaiheeseen.

Kumppanuuspöytä -toimintamalli *uusi

Yhdistysten ja järjestöjen toiminnan merkitystä voi selkeyttää kaupungin toimijoille esimerkiksi kumppanuuspöytä-toimintamallilla, jossa eri toimijat kokoontuvat tietyn teeman ympärille tasavertaisina toimijoina keskustelemaan yhteisistä asioista. Kumppanuuspöytä tuo mahdollisuuden tutustua myös oman kaupungin asukkaisiin ja löytää asukkaissa piilevät voimavarat. Kumppanuuspöytää pidetään erinomaisena keskustelu- ja kehitysalustana asioiden valmisteluvaiheessa. Lisää kumppanuuspöytä-toimintamallista löytyy esimerkiksi <https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2018/1963-kumppanuuspöydan-rakennusopas>.

Digitaalisten keinojen ja välineiden kehittäminen *uusi

E-Kotka -poijussa on palvelulupauksina: ”Hyödynnämme digitaalisia keinoja ja välineitä kohtaamisen ja vuoropuhelun tukemiseen.” ja ”Luomme eKotka kuntalaisuusympäristön (esim. Kotka-appi), joka mahdollistaa myös ”etä-kotkalaisten” kiinnittymisen kotisatamaan. Digitaaliset osallisuuskäytännöt toimivat tärkeänä täydentäjänä muulle osallistumiselle ja auttavat kaupunkia saavuttamaan suuremman joukon kuntalaisia osallisuuden pariin.

Erilaiset sovellukset tarjoavat uuden kanavan kotkalaisten osallistumismahdollisuuksien edistämiseksi. Sovelluksen kautta on helppoa antaa palautetta tai kertoa kehittämisideoita, vastata kyselyihin, ottaa kantaa ajankohtaisiin asioihin ja saada tietoa kaupungissa järjestettävistä tapahtumista.

Kotkan kaupungin viestintä tekee selvityksen mitä sovelluksia vastuualueilla on jo käytössään ja toisaalta myös mitä toiveita eri vastuualueilla on kuntalaisuusympäristöön liittyen. On tarkoituksenmukaista, että mahdollisesti Kotkassa käyttöönotettava sovellus voi toimia pohjana monille eri toiminnoille, jotta käytäjämäärä on myös mahdollista saada korkealle tasolle.

Palautteen antaminen sähköisen järjestelmän kautta

Kaupungin uusien verkkosivujen myötä palautteen antamisesta on tullut entistä helpompaa. Palautetta voi antaa verkossa <https://www.kotka.fi/asioi-ja-osallistu/palaute>. Sähköinen palautejärjestelmä myös varmistaa, että kuntalaisen palaute tulee asianmukaisesti käsitellyksi ja kuntalaisen on mahdollista saada tieto kuinka hänen palautteensa on vaikuttanut kaupungin toimintaan.

Vuorovaikutustilaisuuksissa nousi useaan kertaan esille negatiivinen kokemus osallistumisesta palautteen antamisen muodossa. Palaute ei ollut johtanut toivottuun lopputulokseen eikä kuntalaiselle ollut tullut tietoa miksi palautetta ei oltu huomioitu. Tuloksena on ollut kuntalaisen kokemus siitä, ettei hänen osallistumisellaan ole ollut merkitystä.

Vaikuttaminen ja mahdollisuus palautteen antoon kaavaprosessin eri vaiheissa

Kaavahankkeisiin liittyvät oleelliset vaiheet osallistuksen kuuleminen kaavoituksen eri vaiheissa. Suunnittelun aikana järjestetään usein yleisötilaisuuksia joko tapaamisina tai virtuaalisesti. Kaava-aineistot ovat nähtävillä myös kaavoitustoimistolla, jonne voi sopia henkilökohtaisia tapaamisia valmistelijoiden kanssa. Kaavoitukseen liittyen suunnitelmia käydään esittelemässä myös eri yhdistysten ja ryhmien kokouksissa.

Ennakkovaikutusten arviointi

Päätöksen tai päätösvaihtoehtojen ennakoarvioinnissa (EVA) kuvataan ehdotuksen kielteisiä ja myönteisiä vaikutuksia esimerkiksi asukkaiden hyvinvointiin ja terveyteen, ympäristön viihtyvyyteen tai kaupungin talouteen. Arvioinnin pohjalta esitetään myös vaihtoehtoisia ratkaisumalleja. Hyvä ja kattava arviointi antaa päätöksentekijöille tarpeellista tietoa päätöksen merkityksestä ja lisää päätöksenteon avoimuutta ja läpinäkyvyyttä. Vaikutusarviointien myötä myös kuntalaiset voivat tutustua asioiden taustoihin ja perusteluihin nykyistä paremmin.

Vaikutustyyppisiä on useita. Päätösvalmistelussa tulisi asiasta riippuen arvioida terveys- ja hyvinvointivaikutuksia, sosiaalisia vaikutuksia, kuntalaisvaikutuksia, lapsivaikutuksia, sukupuolivaikutuksia, kielellisiä vaikutuksia, ympäristövaikutuksia, taloudellisia vaikutuksia, yritysvaikutuksia, henkilöstövaikutuksia ja lisäksi vaikutuksia arvioidaan suhteessa kaupunkistrategiaan.

Kotkan kaupungin henkilöstösivuilta löytyy ohjeistus vaikutusten arviointiin päätöksenteossa.

7.3. Päätöksenteko-osallisuus

Asukkaalla on mahdollisuus osallistua itseä tai vaikkapa omaa asuinalueita koskevien asioiden valmisteluun esimerkiksi toimimalla kaupungin vaikuttamistoimielimissä tai muissa kaupungin luottamustehtävissä. Myös äänestämisen suorissa vaaleissa ja osallistuminen neuvotaantavaan kansanäänestykseen ovat päätöksenteko-osallisuuden muotoja.

Äänestämisen kuntavaaleissa

Yli 60-vuotiaiden kotkalaisten osallisuuskyselyn vastauksissa kuntavaaleissa äänestämisen nousi tärkeimmäksi tavaksi osallistua ja vaikuttaa kaupungin toimintaan ja kehittämiseen. Kaupungin viestintä tukee omalla toiminnallaan asukkaiden tietoisuutta kuntavaaleihin liittyen. On tärkeää, että asukkaat tietävät mahdollisuuksista asettua ehdolle ja toisaalta tietävät myös mistä asioista kaupungissa päätetään. Kaupunki voi järjestää myös vaalitapahtumia ja tiedottaa aktiivisesti muiden toimijoiden järjestämistä tapahtumista.

Kaupunginvaltuusto

Kaupunginvaltuusto valitaan kuntavaaleilla neljän vuoden välein. Kuntavaaleissa saa äänestää jokainen 18 vuotta täyttänyt, joka on asunut Kotkassa 51 päivää ennen vaaleja. Valtuusto käyttää kaupungissa ylintä päätösvaltaa ja edustaa kuntalaisia päätöksenteossa.

Valtuuston kokoukset ovat yleisölle avoimia ja Kotkassa kokoukset on jo muutaman vuoden ajan striimattu kaupungin YouTube-kanavalle, josta kuntalaiset voivat seurata kokousta suorana tai katsoa jälkikäteen tallenteen.

Lautakunnat

Lautakunnat ovat kaupunginhallituksen alaisia toimielimiä, joiden jäsenet ovat valtuutettuja tai muita kaupungin luottamushenkilöitä. Lautakunnan kokoukset eivät ole yleisölle avoimia, mutta esityslistat ja pöytäkirjat ovat kaikkien saatavilla. Lautakuntien tehtävänä on johtaa ja valvoa palvelujen tuottamista kaupungissa ja tuoda esille asukasnäkökulmaa palvelujen kehittämisessä.

Kaikki Kotkan kaupungin toimielinten esityslistat ja pöytäkirjat sekä kaupungin toimielinten esittely löytyvät www.kotka.fi/paatoksenteko.

Ikäihmisten neuvosto

Ikäihmisten neuvostoon kuuluu kaupunginhallituksen nimeämiä eläkeläisjärjestöjen ja lautakuntien edustajia varajäsenineen. Ikäihmisten neuvosto on Kotkan kaupungin ja sen alueella toimivien eläkeläisjärjestöjen yhteistyöelin, jonka tehtävänä on edistää viranomaisien, vanhusten sekä eläkeläis- ja vanhustyöjärjestöjen yhteistoimintaa sekä edesauttaa ikäihmisten osallistumista ja vaikuttamista kunnalliseen päätöksentekoon.

Ikäntymiseen liittyvien ongelmien ennaltaehkäisy on yksi kulmakivi, jonka varaan ikäihmisten neuvoston toiminta rakentuu. Ennaltaehkäisyssä painotetaan konkreettisia toimenpiteitä, joilla ikäihmisten jokapäiväistä selviytymistä arjen keskellä yritetään parantaa.

Vammaisneuvosto

Vammaisneuvostoon kuuluu kaupunginhallituksen nimeämiä vammaisjärjestöjen ja lautakuntien edustajia varajäsenineen. Vammaisneuvoston tehtävänä on edistää viranomaisien, vammaisten henkilöiden ja vammaisjärjestöjen yhteistoimintaa kaupungissa, vaikuttaa kaupungin eri toimintojen suunnitteluun, valmisteluun ja seurantaan asioissa, joilla on merkitystä vammaisten henkilöiden hyvinvoinnin, terveyden, osallisuuden, elinympäristön, asumisen, liikkumisen tai päivittäisistä toiminnoista suoriutumisen taikka heidän tarvitsemiensa palvelujen kannalta.

Vammaisneuvosto tekee aloitteita ja esityksiä tehtäviinsä kuuluvissa asioissa kaupungin viranomaisille sekä edistää tiedottamista vammaisia henkilöitä koskeissa asioissa. Vammaisneuvosto edistää vammaisten henkilöiden tasa-arvoisen osallistumisen mahdollisuuksia yhteiskunnassa.

Esteettömyystyöryhmä

Vammaisneuvoston alla toimivaan esteettömyystyöryhmään kuuluu viisi kaupunginhallituksen nimeämää jäsentä, joista yksi jäsen on nimetty ikäihmisten neuvostosta. Työryhmä valmistelee esityksiä esteettömyyttä edistävistä toimenpiteistä. Ja korjauskohteet saateetaan vammaisneuvoston kautta kaupunginhallituksen tietoon. Työryhmä seuraa tiiviisti esteettömyyden toteutumista kaupungin omissa kohteissa ja pitää yhteyksiä myös muihin toimijoihin. Tarvittaessa suoritetaan myös maastokäyntejä. Kuntalaiset voivat olla esteettömyystyöryhmään yhteydessä ja tuoda esille omia huomioitaan esteettömyyden toteutumiseen liittyen. Työryhmä järjestää vuosittain Esteetön Kotka -päivän.

Saaristotoimikunta

Saaristolain (laki saariston kehityksen edistämisestä) mukaan kunnassa saaristoasioita hoitavan toimielimen tehtävänä on tehdä saariston kehittämistä koskevia esityksiä ja aloitteita sekä antaa lausuntoja lain piiriin kuuluvista asioista.

Kotkan kaupunginhallitus on nimennyt erillisen saaristotoimikunnan hoitamaan laissa määriteltyä tehtävää. Saaristotoimikunta toimii asiantuntijana kaikissa saaristoa koskevissa asioissa.

Saaristotoimikunnassa on yhdeksän varsinaista jäsentä ja heillä henkilökohtaiset varajäsenet. Seitsemän jäsenistä on Kotkasta ja kaksi Pyhtäältä.

Monikulttuuristen asioiden käsittelemistä edistävä toimielin *uusi

Toimielin seuraa monikulttuurisuuteen liittyviä ajankohtaisia kysymyksiä, edistää kulttuurien välistä vuoropuhelua, kehittää maahanmuuttajien ja kotouttamisen palveluja sekä kannustaa maahanmuuttajia yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen ja osallistumiseen. Toimielin ei ole virallinen päätöksentekaelin vaan sen tehtävänä on antaa lausuntoja sekä tehdä ehdotuksia ja aloitteita.

Nuorisovaltuusto

Nuorisovaltuustossa on 16 - 21 valtuutettua kahden vuoden toimikaudella. Jäseniksi voidaan valita valintahetkellä 14 - 21-vuotiaita nuoria, joiden kotikunta on Kotkan kaupunki. Äänioikeus vaaleissa on vaalivuonna 14 - 21-vuotta täyttävillä nuorilla. Nuorisovaltuusto valitsee keskuudestaan edustajansa ja varaedustajansa niihin kaupungin toimielimiin kuten lautakuntiin ja kaupunginvaltuustoon, joissa sillä hallintosäännön nojalla on puhe- ja läsnäolo-oikeus.

Nuorisovaltuuston tarkoituksena on edistää nuorten osallistumis-, vaikuttamis- ja toimintamahdollisuuksia Kotkassa, toimia nuorten vaikuttamiskanavana nuoria koskevissa asioissa, tuoda nuorten näkökulmaa esille tekemällä esityksiä, aloitteita ja lausuntoja kaupungin eri toimielimille sekä järjestää nuorisotapahtumia.

Lasten parlamentti

Kotkan Lasten Parlamentti on kaupungin ja sen alueella toimivien lasten yhteistyöelin, joka toimii hyvinvointilautakunnan alaisuudessa. Myös Lasten parlamentin toimintakausi on kaksi vuotta. Ehdolle voivat asettua 10 - 13 -vuotiaat kotkalaiset ja heitä äänestävät myös sama ikäluokka. Parlamentin hallitukseen kuuluu 10-13 jäsentä. Parlamentin tehtävänä on tuoda lasten ääni osaksi päätöksentekoa.

Oppilas- ja opiskelijatoimikunta

Oppilas- ja opiskelijakuntatoimintaa järjestetään Kotkassa ala- ja yläkouluissa sekä toisen asteen oppilaitoksissa. Toiminnan tavoitteena on lisätä oppilaiden vaikutusmahdollisuuksia sekä tarjota osallisuuden kokemuksia. Oppilas- ja opiskelijakuntatoiminta vastaa perusopetuslain ja lukiolain vaatimuksiin siitä, että koulutuksen järjestäjän on huolehdittava, että oppilailla on mahdollisuus ilmaista mielipiteensä koulunsa tai muun toimintayksikkönsä toimintaan liittyvistä, oppilaita yhteisesti koskevista asioista.

Kotkassa oppilas- ja opiskelijakunnat mm. pohtivat miten oppilaiden kouluviihtyvyyttä voitaisiin entisestään parantaa, mitä pieniä hankintoja oppilaskunta voisi tehdä ja millaisia tapahtumia lukuvuoden aikana tehdään.

Suora vaikuttaminen

Suoran vaikuttamisen keinot liittyvät laissa kuntalaisten oikeuksiksi määriteltyihin osallisuusmuotoihin. **Kuntalaisaloitteen** voi tehdä sähköisesti www.kuntalaisaloite.fi tai toimittamalla aloitteen kaupungin kirjaamoon. Kotkan kaupungilla on yksi yhteinen koko kaupunkia palveleva kirjaamo, joka toimii kaupungin virallisena asiointiosoitteena. Kirjaamossa kirjataan kaupungin hallinnolliseen päätöksentekoon liittyvät asiakirjat sekä ne asiakirjat, joihin viranhaltija antaa vastauksen. Kirjaamosta voi tiedustella vireillä olevien asioiden käsittelyvaiheita ja päätöksiä.

Kaupungin päätöksentekoon liittyvät kuulutukset löytyvät omalta sivustoltaan. Samalta sivustolta löydät myös esityslistat, pöytäkirjat sekä viranhaltijapäätökset. Kirjaamo vastaanottaa kaupungille osoitetut asiakirjat, kirjaa ne diaariin ja toimittaa edelleen asiaa hoitavalle toimialalle. Kirjattavia asiakirjoja ovat mm. kuntalaisaloitteet, muutoksenhaut, valitukset, lausuntopyynnöt, lausunnot, vastine- ja selvityspyyntö, päätökset ja anomukset.

Vähintään neljä prosenttia kunnan äänioikeutetuista asukkaista voivat tehdä **aloitteen neuvoa-antavasta kunnallisesta kansanäänestyksestä**. Kansanäänestyksen toimeenpanosta päättää kaupunginvaltuusto. Kansanäänestys voidaan toteuttaa koko kaupunkia tai jotain kaupungin osa-aluetta koskevana.

Kuntalaisella on myös lakisääteisesti oikeus valittaa kunnan viranomaisen tekemästä päätöksestä. Kirjallinen **oikaisuvaatimus** tehdään päätöksen tehneelle elimelle ja kaupunginvaltuuston päätökseen tyytymättömän voi tehdä päätöksestä hallinto-oikeudelle **kunnallisvalituksen**. Lisätietoja muutoksenhausta löytyy <http://bit.ly/muutoksenhaku>.

7.4. Toimintaosallisuus

Toimintaosallisuus on ihmisen omaa toimintaa ja konkreettista osallistumista erilaisiin tehtäviin omassa elinympäristössä. Tällaista toimintaa voi olla esimerkiksi osallistuminen erilaisiin tapahtumiin, vapaaehtoistoimintaan, talkootyöhön, yhdistystoimintaan tai kohtaamispaikkatoimintaan.

Kaupungin tilat

Kaupungin omistuksessa on merkittävä määrä tiloja. Monet tilat on avattu ainoastaan asukkaiden ja yhteisöjen käyttöön kuten Kumppanuustalo Viikari, Yhteisöalo Messi ja Muistojen talo Kotkansaarella sekä Kodintalo Karhulassa. Myös eri puolilla Kotkaa sijaitsevat kirjastot tarjoavat asukkaille monipuolisia koontumistiloja. Tavoitteena on, että kaupungin tiloja avattaisiin asukkaiden käyttöön entistä laajemmin ja tilojen varaamisesta tulisi tehdä entistä helpompaa ja selkeämpää.

Kohtaamispaikat

Kotkan Korttelikotiyhdistyksen ylläpitämät Korttelikodit Muorikka (Karhuvuori), Ratikka (Karhula), Naapuri (Kotkansaari), Alvariska (Sunila) ja Kumppanuustalo Viikarin (Kotkansaari) kohtaamispaikka Loisto ovat matalakynnyksen kohtaamispaikkoja, jotka ovat tarkoitettu kaikkien alueen asukkaiden yhteisiksi olohuoneiksi. Kaupunki tukee vuosittain avustuksella korttelikotien toimintaa.

Kohtaamispaikoissa on tiloja ja toimintaa yhteisöllisyyden ja osallisuuden mahdollistamiseksi. Paikoissa järjestetään harrastetoimintaa, säännöllistä ryhmäliikuntaa, askartelua, erilaisia kerhoja jne. asiakkaiden toiveiden mukaan. Korttelikoteihin kirjattiin vuonna 2019 lähes 30 000 käyntiä. Korttelikotien esimiehet / työvalmentajat vastaavat korttelikotien päivittäisistä toiminnoista. Jäsenistön kanssa tehdään retkiä ja järjestetään tapahtumia. Tilat ovat myös varattavissa vaikkapa perhejuhla varten kohtuullista kulukorvausta vastaan. Korttelikodeilla on myös vapaaehtoistyöntekijöitä, joilla on usein oma ”kummiasiakas”.

Osallistuminen tapahtumiin

Kaupunki järjestää paljon erikokoisia tapahtumia, suurimpana yksittäisenä tapahtumana tietysti Kotkan Meripäivät. Kaupungin tulee tapahtumien järjestäjänä huomioida erityisesti saavutettavuuteen ja esteettömyyteen liittyvät asiat, jotta kaikilla on yhdenvertaiset mahdollisuudet osallistua. Tapahtumia tulisi olla myös kaikille asukasryhmille. Kaupunki tukee toiminnallaan myös muita tapahtumanjärjestäjiä ja tiedottaa kuntalaisille näistä tapahtumista. Kulttuuripalvelut on järjestänyt mm. tapahtumatuotannon koulutusta.

Tapahtumista tiedottamisesta tulee kuntalaisilta kriittistä palautetta säännöllisin väliajoin. Kaupungin viestintä selvittää toimivinta mallia tapahtumatiedottamiseen, joka olisi helposti myös yhdistysten ja muiden toimijoiden käytettävissä.

Talkootyö

Talkootyöllä tarkoitetaan korvauksetta toiselle tehtävää työtä. Yhteisöllisyyden kokemisessa talkootyöllä on suuri merkitys ja monille yhdistyksille ja järjestöille talkoilla tehtävä vapaaehtoistyö on edellytys toiminnan jatkumisen kannalta.

Vapaaehtoistoiminnan mahdollistaminen

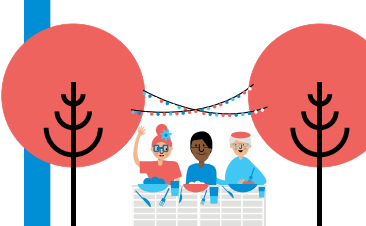
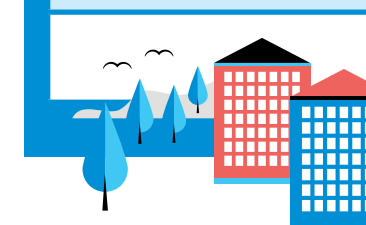
Kaupungilla vapaaehtoistoimintaa koordinoi osallisuuskordinaattori. Käytössä on valtakunnallinen vapaaehtoistehtäviä tarjoava sivusto www.vapaaehtoisto.fi/kotka yhdessä Kotka-Kymin seurakunnan kanssa. Sivustolle lisätään tarjolla olevia vapaaehtoistehtäviä, ja sitä kautta voi myös ilmoittautua vapaaehtoiseksi ja kertoa minkälaisista tehtävistä on kiinnostunut.

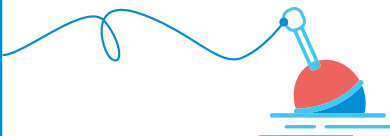
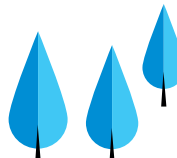
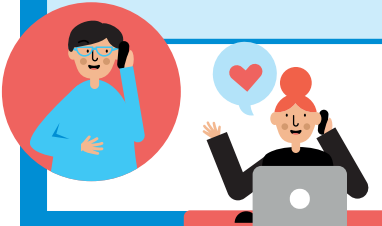
Uusia vapaaehtoisia etsitään mm. kotona asuville ikäihmisille. Vapaaehtoistoiminnan näkyvyyttä on edelleen tärkeää edistää niin, että uusia vapaaehtoisia saataisiin mukaan toimintaan, sillä tarvitsijoita on todella paljon. Vapaaehtoistoiminta on entistä verkostoituneempaa ja Kotkassa toimii myös useita vapaaehtoistoiminnan verkostoja kuten Ikäihmisten vapaaehtoistoiminnan kehittämisryhmä ja Kansalaisareenan valtakunnalliseen Valikkoverkoston kuuluva Kotkan alueellinen valikkoryhmä. Tämä yhteistyö mahdollistaa Kansalaisareenan tuella mm. vapaaehtoistoiminnan valtakunnallisen seminaarin järjestämisen syksyllä 2020 Kotkassa.

8. OSALLISUUDEN ARVIOINTI JA MITTAAMINEN

Osallisuusohjelman toteutumista seurataan Kotkan kaupunkistrategian seurannan yhteydessä niiltä osin kun toimenpiteet on strategiaan kirjattu. Muiden osallisuusohjelmassa esitettyjen toimenpiteiden etenemistä seurataan eri vastuualueiden edustajista koostuvassa Avoin hallinto ja osallisuus -työryhmässä ja yhteenveto toteutumisen seurannasta tuodaan kaupunginhallitukselle tiedoksi lautakuntakäsittelyä kautta.

STRATEGINEN TAVOITE	TOIMENPITEET/ PALVELULUPAUKSET	MITTARIT
Asukkaiden osallistuminen ja omaehtoinen tekeminen on helppoa 	Kehitämme yhteisöllisyyttä tukevia toimintamalleja yhdistyksille, ryhmille ja alueille mm. kaupunkilaisten ideoita ja toimintaa sekä opiskelijoiden liikunta- ja kulttuurimahdollisuuksia tukien	Osallisuuden kokemus Äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa Kulttuuri- ja liikuntapassien määrä
	Kokeilemme rohkeasti uusia kuntalaisten vaikuttamismahdollisuuksia	Toimintatapojen määrä
	Tarjoamme tiloja asukkaiden toimintaan ja luomme toimivat varausjärjestelmät	Tilojen määrä
	Lisäämme eri kieli- ja kulttuuritaustaisten ja valtaväestön kanssakäymistä	Toimijoiden määrä
Kaupunkiympäristö tukee yhteisöllisyyttä 	Luomme Kotkansaaren, Länsi-Kotkan ja Karhulan keskustojen kaupunkimaisen alueen kehittämishjelmat yhdessä asukkaiden kanssa. Kannustamme kyläyhdistyksiä yhteisölliseen toimintaan asumisviihtyisyyden lisäämiseksi. Kehitämme julkisia tiloja hyödyntämällä kansainvälistä osaamista ja verkostoja. Lisäämme ihmisiä yhteen kokoavia paikkoja ja hyödynnämme niitä omassa toiminnassamme.	Viihtyminen julkisissa tiloissa Asukaskyselyt Äänestysprosentti
Vuoropuhelu päätöksentekijöiden, viranhaltijoiden ja asukkaiden kesken on vilkasta ja avointa 	Lisäämme vuoropuhelua eri osapuolten välillä, mm. päätöksentekijät, henkilöstö, asukkaat, yritykset ja muut sidosryhmät	Luottamus kunnan päätöksentekoon Henkilöstön tyytyväisyys Asukas/asiakaspalaute
	Johdamme avointa ja läpinäkyvää työ- ja toimintakulttuurin muutosta	Asukas/asiakaspalaute

STRATEGINEN TAVOITE	TOIMENPITEET/ PALVELULUPAUKSET	MITTARIT
	Panostamme hyväntuuliseen ja keskustelemaan asiakaspalveluun	Asukas/asiakaspalaute
eKotka tarjoaa asukkaille, yrittäjille ja matkailijoille sekä kaikille ekotkalaisille vuorovaikutusta, yhteisöllisyyttä ja joustavia palveluja	Hyödynnämme digitaalisia keinoja ja välineitä kohtaamisen ja vuoropuhelun tukemiseen 	Digitaalisuusaste Asiakaskokemus
	Viestimme oikea-aikaisesti, kohdennettua, monikanavaisesti ja eri asukasryhmiä palvellen	Sähköisten palveluiden määrä
	Ylläpidämme nykyaikaisia interaktiivisia verkkosivuja ja palautekanavia	Sähköisen asioinnin käyttöaste
	Luomme sujuvia palveluita ja asiointia, mm. tilanvaraus, kulunvalvonta, verkkokauppa ja maksaminen, saatavuus 24/7	
	Luomme eKotka kuntalaisuusympäristön (esim. Kotka-appi), joka mahdollistaa myös "etä-kotkalaisten" kiinnittymisen kotisatamaan	eKotka-sovelluksen käyttäjien määrä

Osallisuusohjelman mukaiset toimenpiteet

TOIMENPIDE	MITTARIT
Asukas- ja asiakasraadit	Toteutunut määrä ja raatien toiminnasta saatu palaute
Asukastilaisuudet	Toteutunut määrä ja tilaisuuksista saatu palaute
Digitaalisten keinojen ja välineiden kehittäminen	Kehittämistoimenpiteet
Esite esteettömistä tiloista Kotkassa	Esite tehty/päivitetty
Kaupungin kyselyt	Kyselyjen määrä
Kaupunginhallituksen ja kuntalaisten tapaamiset	Tapaamisten määrä
Kumppanuuspöytä-toimintamalli	Kokeilujen määrä
Kylässä Kotkassa -toimintamalli	Tapaamisten määrä
Monikulttuuristen asioiden käsittelemistä edistävän toimielimen perustaminen	Kokouskerrat Muu toiminta
Osallistuva budjetointi	Kokeilun toteuttaminen Prosessiin osallistuneiden kuntalaisten määrä Kokeilusta saatu palaute
Palautteen antaminen sähköisen järjestelmän kautta	Palautteiden määrä Vastaamisaika
Äänestäminen kuntavaaleissa	Äänestysprosentti Kaupungin järjestämät tilaisuudet

Osallisuuden kokemus tuotiin uutena mittarina vuoden 2020 talousarvioon. Hyvinvoinnin ja terveyden vastualue on tehnyt yhteistyösopimuksen Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu XAMKin kanssa opinnäytetyönä tehtävästä tutkimuksesta liittyen osallisuuden kokemuksen mittaamiseen ja Kotkassa käytettävän kysymyspatteriston laatimiseen. Tavoiteaikataulun mukaisesti osallisuuden kokemusta mittaava kysely tehdään ensimmäisen kerran kuntalaisille vuonna 2021. Kysely on tarkoitus tehdä kerran vuodessa, jotta voidaan seurata vievätkö osallisuusohjelman toimenpiteet asukkaiden kokemaa osallisuutta toivottuun positiiviseen suuntaan.

Osallisuusohjelmaa tulee tarkastella ja päivittää säännöllisin väliajoin ja aina tarvittaessa toimintaympäristön muuttuessa. Päivittäminen on tehtävä vähintään aina kaupunkistrategian päivittämisen tai uudistamisen yhteydessä.

LÄHTEET JA LISÄTIEDOT

Isola, A-M., Kaartinen, H., Leemann, L., Lääperi, R., Schneider, T., Valtari, S. & Keto-Tokoi, A. (2017) Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa. THL:n julkaisuja.

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2016/2102 julkisen sektorin elinten verkkosivustojen ja mobiilisovellusten saavutettavuudesta <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX%3A32016L2102>

Jaakkola, V. (2018) Kumppanuuspyödyän rakennusopas. Kuntaliiton julkaisuja.

Korhonen, Seija (2018) Yhteistyö ja kumppanuus. <https://kuudestaan.net/seminaarin-materiaalit/yhteistyö-ja-kumppanuus-seija-korhonen/>

Kotkan kaupungin osallisuuskysely 2019 (vastausten määrä 1027)

Kotkan kaupungin toimintasäännöt <https://www.kotka.fi/kotkan-kaupunki/ohjeet-ja-saadokset/kaupunginhallituksen-antamat-toimintasaannot/>

Kotkan kaupungin hallintosääntö <https://www.kotka.fi/kotkan-kaupunki/ohjeet-ja-saadokset/hallintosaanto/>

Lappeenrannan kaupungin osallisuus- ja vuorovaikutusohjelma <https://www.lappeenranta.fi/fi/Osallistu-ja-vaikuta/Osallisuus--ja-vuorovaikutusohjelma>

Lasten ja nuorten osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuudet (10.6.20) https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/johtamisen_tueksi/lasten_ja_nuorten_vaikuttamismahdollisuudet

Penttilä, A-M. Ketä kiinnostaa? Nuorten kokemuksia vaikutusmahdollisuuksistaan. (2012) Pro gradu-tutkielma. Helsingin yliopisto. Valtiotieteellinen tiedekunta.

Pihlaja, R. (2017) Osallistuva budjetointi kunnissa ja maakunnissa. Kuntaliiton julkaisuja.

Salenius, M. & Ratia, E. (2018) Evataan yhdessä! Vaikutusten ennakkoarvioinnilla kestäviä päätöksiä. Kuntaliiton julkaisuja.

Vantaan kaupungin osallisuusmalli Osallistuva Vantaa <https://www.vantaa.fi/OsallistuvaVantaa>

YK:n vammaisyleissopimus (2016) https://www.ykliitto.fi/sites/ykliitto.fi/files/vammaisten_oikeudet_2016_net.pdf

Osallisuudesta sääteleviä lakeja:

- Kehitysvammalaki (519/1977)
- Kuntalaki (410/2015)
- Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista (980/2012)
- Laki kuntien kulttuuritoiminnasta (166/2019)
- Laki kuntouttavasta työtoiminnasta (189/2001)
- Laki potilaan asemasta ja oikeuksista (785/1992)
- Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000)
- Laki toimeentulotuesta (1412/1997)
- Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista (2012/980) Lastensuojelulaki (417/2007)
- Liikuntalaki (390/2015)
- Lukiolaki (714/2018)
- Maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999)
- Nuorisolaki (1285/2016)
- Omaishoitolaki (937/2005)
- Perhehoitolaki (263/2015)
- Perusopetuslaki (628/1998)
- Perustuslaki (731/1999)
- Sosiaalihuoltolaki (1301/2014)
- Varhaiskasvatuslaki (540/2018)
- Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014)
- YK:n vammaisyleissopimus (2016)

Vuorovaikutustilaisuudet:

5.12.2019 Ikäihmisten neuvosto

10.12.2019 Kumppanuustalo Viikari

16.1.2020 Vammaisneuvosto

19.1.2020 Nuorisovaltuusto

21.1.2020 Asukasilta Karhula

23.1.2020 Asukasilta Kotkansaari

28.1.2020 Elinvoimalautakunta

29.1.2020 Asukasilta Karhuvuori

4.2.2020 Asukasilta maahanmuuttajille Karhula

17.2.2020 Virkamiesten johtajakokous

17.2.2020 Kaupunginhallitus

12.3.2020 Vammaisneuvosto

13.10.2020 Elinvoimalautakunta

19.10.2020 Virkamiesten johtajakokous

27.10.2020 Hyvinvointilautakunta

27.10.2020 Kaupunkirakennelautakunta

3.11.2020 Nuorisovaltuusto

3.11.2020 ”Kysy osallisuusohjelmasta” -skypetilaisuus luottamushenkilöille

4.11.2020 ”Kysy osallisuusohjelmasta” -skypetilaisuus luottamushenkilöille

5.11.2020 ”Kysy osallisuusohjelmasta” -skypetilaisuus luottamushenkilöille

5.11.2020 Ikäihmisten neuvosto

12.11.2020 Vammaisneuvosto

Avoin hallinto ja osallisuus -työryhmä

Sanna Koskimies, Hallinto- ja kehittämispäällikkö, Hallintoyksikkö

Osallisuuskoordinaattori Salla Piipari-Huovila (sihteeri), Hyvinvoinnin ja terveyden vastuualue

Viestintäpäällikkö Mia Brunila, Kaupunkikehityksen ja viestinnän yksikkö

Vs. hyvinvointijohtaja Anita Kytökangas, Hyvinvoinnin ja terveyden vastuualue

Nuorisotoimenjohtaja Pirjo Lehtinen, Nuorisotyön yksikkö

Nuorisotyönkoordinaattori Tuula Tissari, Nuorisotyön yksikkö

Varhaiskasvatusjohtaja Raili Liukkonen, Varhaiskasvatuksen vastuualue

Kulttuurijohtaja Tomi Purovaara, Kulttuurin vastuualue

Kaavoitusassistentti Mirja Heikkinen, Kaupunkisuunnittelun vastuualue

Tekninen johtaja Vesa-Jukka Vornanen, Teknisten palveluiden vastuualue

Henkilöstösuunnittelija Anna Vanhala, Henkilöstöasioiden yksikkö

Yleisopetuksen suunnittelija Reijo Oksala, Opetustoimen vastuualue

Liikuntapäällikkö Esko Halonen (30.6.2020 asti), Liikuntapalveluiden yksikkö

Liikuntajohtaja Antti Mattila (1.7.2020 alkaen), Liikuntapalveluiden yksikkö

Kotkan osallisuuskysely 2019 / osallistumistavat

Kysymys: Millä tavalla haluaisit osallistua ja vaikuttaa kaupungin järjestämiin tapahtumiin, palveluiden kehittämiseen ja muuhun kaupungin toimintaan?

Valintojen määrä ei rajoitettu. Suluissa oleva luku kertoo kuinka monta vastaajaa oli kyseisen osallistumistavan valinnut.

1. Antamalla palautetta sähköisen palautejärjestelmän kautta (529)
2. Osallistumalla tapahtumiin (422)
3. Äänestämällä kuntavaaleissa (413)
4. Vastaamalla kyselyihin (306)
5. Kertomalla mielipide mobiilisovelluksella (250)
6. Kommentoimalla kaupungin somekanavissa (199)
7. Osallistumalla asukastilaisuuksiin (179)
8. Osallistuvan budjetoinnin kautta (143)
9. Käyttämällä kaupungin tiloja yhdistys- ja vapaa-ajan toimintaan (135)
10. Osallistumalla kaupungin avoimien ovien päivään (vierailut tiloihin, tutustuminen luottamushenkilöihin, työntekijöihin) (134)
11. Aluetoimikuntien, asiakasraatien tms. kautta (asukkaista tai palvelujen käyttäjistä kootaan kehittämisryhmä) (116)
12. Ottamalla yhteyttä suoraan kaupungin työntekijöihin (112)
13. Omaehtoisen kehittämisen kautta (kaupunkiaktivismi, ravintolapäivät, siivouspäivät, pop-upit) 103
14. Tekemällä tai allekirjoittamalla kuntalaisaloitteen (92)
15. Kyläyhdistysten tai muun yhdistystoiminnan kautta (91)
16. Olemalla aktiivisesti yhteydessä luottamushenkilöihin ja viemällä asioita eteenpäin heidän kauttaan (85)
17. Ikäihmisten neuvoston, vammaisneuvoston, nuorisovaltuuston tai lasten parlamentin kautta (82)
18. Vapaaehtoistoiminnan kautta (77)
19. Talkootoiminnan kautta (68)
20. En ole kiinnostunut osallistumaan (59)
21. Asioimalla kaupungin asiakaspalvelupiste Ruorissa (56)
22. Tapaamalla kaupungin työntekijöitä turuilla ja toreilla (56)
23. Maahanmuuttajafoorumin kautta (14)